

Dünya

Türkiye çabaları ama AB Bosna'yı yalnızlığa itiyor

Son dönemde izlediği aktif dış politikayla dikkatleri üzerine çeken Türkiye, yarın Balkanlarla ilgili önemli bir toplantıya ev sahipliği yapacak. Ancak Türkiye'nin desteği ve diplomatik çabaları, bir süredir siyasi krizin pençesinde bulunan Bosna Hersek'i istikrara kavuşturamaya yetmeyebilir.

Hem yurtdışı hem de yurtiçi basında çıkan haberlere göre, Bosna Hersek ile Sırbistan dışişleri bakanlarının yarın Ankara'daki toplantının ardından diplomatik ilişkileri canlandırmaya ve karşılıklı büyükelçi göndermeye karar verdiklerini açıklamaları bekleniyor.

Balkanlar'daki normalleşme süreci için bu adım oldukça önemli. Üstelik işlerin bu noktaya gelebilmesi için Türkiye beş aydır çok ciddi bir diplomasi yürütüyordu.

Ancak Türkiye'nin devreye girmesiyle Balkanlar açısından böylesine önemli bir karar alınması bekleniyor olsa da normalleşme ve Bosna Hersek'in istikrara kavuşmasının önünde çok ciddi engeller bulunuyor.

Burada en kilit rollerden biri de Avrupa Birliği'ne (AB) düşüyor. Bosna Hersek geçtiğimiz yılın sonbaharından bu yana ciddi bir anayasa kriziyle mücadele ediyor.

Bosna Savaşı'nın bitmesini sağlayan Dayton Antlaşması'yla oluşturulan siyasi sistem çökme noktasına geldi. Bosna Hersek, ülkedeki üç etnik grubun temsil edildiği üçlü bir cumhurbaşkanlığına, ortak bir parlamentoya ve bakanlar kuruluna sahip. Kurulan bu karmaşık yapı, iktidarı paylaşan etnik grupların yetki ve hareket alanlarını genişletmek istemeleri nedeniyle resmen tıkanmış durumda.

Bosna'nın işlemeyen bu sitemle yoluna devam edemeyeceği ve giderek AB'nin bir parçası olma hayalinden uzaklaşacağı uyarısı yapılıyor. Bosna'da oluşturulan sistemin denetimi ve yürütme görevi AB'de. Üstelik Birliğin denklemin diğer aktörleri olan Sırbistan ve Hırvatistan gibi ülkelerle de yakın ilişkileri bulunuyor.

AB KÖSTEK OLUYOR

Dolayısıyla AB'nin elinde süreçte fark yaratabilecek bazı kozlar var. Ancak AB'nin şu ana kadar aldığı kararlar, sorunu çözüme ulaştırmaktan çok özellikle Bosna'daki Müslüman Boşnaklar için yeni sıkıntılar doğurabilecek nitelikte.

Bunlardan en önemlisi AB Konseyi'nin birkaç ay önce aldığı bir karar. Buna göre, Sırbistan'a serbest dolaşım hakkı tanındı. Dolayısıyla henüz üye adayı bile olmayan Sırbistan'ın AB'nin bir parçası olduğu teyit edildi.

Bu karar, ilk bakışta Balkanların yaramaz çocuğu Sırbistan'ın Avrupa'ya entegrasyonu için alınmış görünse de orta vadede Boşnak Müslümanların izolasyonuna neden olma riski taşıyor.

Bunun sebebi de Bosna Hersek'in siyasi yapısında yatıyor. Bosna Hersek'te üç etnik grup bulunuyor: Müslüman Boşnaklar, Katolik Hırvatlar ve Ortodoks Sırlar.

Dayton Antlaşması çerçevesinde ülke, biri Boşnakların ve Hırvatların yaşadığı Bosna-Hersek Federasyonu, diğeri de Sırlara ait olan Sırp Cumhuriyeti olmak üzere iki entiteye, yani iki federal yönetim birimine ayrılmış durumda.

AB HIRİSTİYAN KULÜBÜ MÜ?

Bosna Hersek içindeki Sırp Cumhuriyeti'nin ve burada yaşayan Sırların Sırbistan ile yakın ilişkileri var. Aynı şekilde Bosna'daki Hırvatların da Hırvatistan ile.

AB'ye aday ülke olan Hırvatistan, müzakerelere birlikte başladığı Türkiye'den farklı olarak serbest dolaşım hakkına sahip.

**İrem Köker'in
ANALİZİ**

Bütün bunlar alt alta konduğunda ise oldukça ilginç bir tablo ortaya çıkıyor. Çünkü Hırvatistan ve Sırbistan, bir süredir Bosna Hersek'teki soydaşlarına vatandaşlığa alabileceklerinin sinyallerini veriyor.

Bu durumda, Bosna'da yaşayan Hırvatlar, Hırvatistan; Sırlar da Sırbistan üzerinden AB içinde serbest dolaşıma girmiş olacak. Böylelikle, Balkanlarda bir nevi Müslüman Boşnaklar izole edilecek.

Alınan bu kararlar AB'nin giderek bir Hıristiyan kulübüne dönüştüğü yönünde eleştiriler almasına neden oldu.

AB-BOSNA İLİŞKİLERİ

AB, 1990'larda Komünizm çökmesinin ardından eski Doğu Bloku ülkelerini içine alma çalışmalarına hız verdi. Ancak, bu sürecin Balkanlar'ı ve eski Yugoslavya devletlerini içine alması Bosna Savaşı'nın etkileri nedeniyle 2000'lerin başına sarktı.

2003 yılında AB, Arnavutluk, Bosna Hersek, Hırvatistan, Makedonya ve o zamanki adıyla Sırbistan-Karadağ'a üyelik için yeşil ışık yaktı. Sırbistan, serbest dolaşım hakkını almasının ardından Aralık ayında tam üyelik başvurusunda bulundu.

Bosna Hersek'in gerek serbest dolaşım hakkı alması gerekse de tam üyelik başvurusunda bulunması için önünde çok daha ciddi engeller var.

AB'nin şartı, Bosna Hersek'in uluslararası barış elçisine gerek duymadan kendi ayakları üzerinde durması ve istikrarlı bir ülke haline gelmesi. Ancak, arkasına AB yolunda kararlı ve hızlı bir biçimde ilerleyen Sırbistan'ı alan Boşnak Sırların daha fazla özerklik taleplerinden geri adım atmamaları, kısa vadede bu şartın yerine getirilmesini zorlaştırıyor.

Dünyada "yumuşak güç"ün temsilcisi olmayı amaçlayan AB, Bosna sorununa taraf aktörlere karşı elindeki kozları kullanabilecek durumda. Türkiye'nin üyelik sürecinin yanı sıra Bosna sorunu, AB'nin hem küresel bir güç olarak hem de bir "Hıristiyan Kulübü" eleştirilerine yanıt vermek için geçmesi gereken önemli bir sınav.

9 Şubat 2010
